

Villányi G. András

A kóbei zöld fotel

Gyakran jutnak eszembe különféle tárgyak a múltból. Sőt, nem ritkán elgondolkodom olyan tárgyak történetéről, személyiségéről, sorsáról, amelyekkel ilyen-olyan viszonyom van. Szó szerinti tárgyakra, azaz holmikra gondolok. Délután eszembe jutott, hogy vajon mi lehet a zöld fotellal, amit Kóbéban használtam. Biztonsággal nem tudnám elmondani, hogy a kérdéses fotel hogyan került hozzám. Valószínűleg megörököltem bérelt lakásom előző lakójától Petger Schebergától. Ám elképzelhető az is, hogy filléres, külföldi diákoknak rendezett jótékonyági kiárusításon vettem Aomadaniban vagy Amagaszakiban. Fémvázaz ülőalkalmatosságot képzeljenek el, aminek ülése és háttámlája erős zöld vászonból készült és ugyanilyenre festették a vázát. Csőlábaik ú-alakban hajlították meg s így kanyarodtak fel a lábak az ülőrészbe, majd még feljebb a háttámlába. Egyszerű, alacsony fotel volt, amit szerettem is és nem is. Szerettem, mert az enyém volt, kicsiny otthonom egyik tartozéka, és bármikor beleülhettem. Zavart ellenben, hogy hátradőlve a háttámla teteje a nyakamat nyomta, illetve, ha kissé lecsusszanva elaludtam benne, akkor fenekem alatt a combomat kezdte zibbasztani a részvétlen fémcső. Mindazonáltal, könnyű és praktikus volt az én fotelom. Rengeteget kellett készülnöm a Masters' felvételire, a japán irodalomtörténet sodrát és neveit eszembe vésni, még hozzá japán írásjegyekkel. Természetesen, magolás közben gyakran elálmosodtam és ilyenkor jól esett félórás pihenő a zöld fotelben. Emlékszem az eseménytelen téli délutánokra, amikor felpolcolt lábaimtól nem messze zizegett a kerozin kályha s én az álom szárnyain elröppentem abba a világba, ahol értelmetlen minden buzgólkodás. Sokat tapasztalt bútordarab volt ez a fotel. Látott engem barátaimmal vidáman mulatozni. Jártak nálam japánok, angolok, amerikaiak, még kínaiak is, sőt megesett, hogy magyarok is meglátogattak. Se szeri se száma a rengeteg nyelvű, bőrszínű, vallású és meggyőződésű nőnek, férfinak, akiket fotelom megismerhetett vagy akár ölébe is fogadott. Megesett, hogy kettesben bújtunk karjai közé s ilyenkor pihenésről aligha lehetett beszélni: éppen tartó szerelmem ült ölembe és aligha kényelmes terepünkön addig tornáztunk, szorgoskodtunk, amíg fel nem szakítottuk egymásból a gyönyör remegéseit. Vagy azt megelőzően, a mozgás nagyobb szabadságára vágyakozván odébb cihelődtünk, hogy bujálkodásunkat a tatamin vagy a futonon folytassuk. Kiknek a bőre érhetett hozzá a zöld vászonhoz? Kiknek szívta magába verejtékét? Hány lánynak emlékezett illatára az ott töltött évek során? Ám voltak olyanok is, akik csak ültek benne, lábaikat szigorúan összezárták, pedig a szívünk majd megszakadt a cinkos fotellel annyira vágytuk volna, ha...

Most is tél van. Mintha hideg héjába záródott volna a világ. A zöld fotelre emlékezvén hangok, illatok, testek, a múlt teljes melegsége elevenedik meg előttem. Vajon merre vetette a sors? Talán otthonra lelt új-zélandi szomszédomnál, a sziklamászónál? Talán látogatják még az öregedő fiút japán és európai barátnők? Talán valakik örömeiket lelik abban, hogy létezik és bármikor rendelkezésükre áll? Vajon él-e még a kóbei Zöld Fotel?

A tücsök

Oszakába 1989. október 5-én érkeztem. Ez volt második utam a Szigetre, ám az első hosszú. Sikertelen próbálkozások után végre elnyertem a Japán Oktatási Minisztérium másfél éves ösztöndíját, hogy posztgraduális hallgatóként beássam magamat a haiku bűvös világába. Miközben küszködtem a nyelvvel, szokásokkal és eltérő viselkedésmódokkal Hori Nobuo szenszei tudós előadásait hallgattam Basóról. Utóbbi aligha szükséges bemutatnom: a 17. századi költő-génius viszonylag jól ismert napnyugaton is. Sokkal kevésbé közismert a vele egyenlő léptékű 12. századi lángelme Szaigjó Hóshi avagy Szaigjó szerzetes. Méltánytalan az ismeretlenség. Szaigjó vakáiból hasonló időtlenség árad, mint Basó haikujából, vagy Shakespeare szonettjeiből. Koron és kultúrkörökön átívelő, időtlenséget sugalló versek ezek – a világirodalom gyöngyszemei. Hadd idézek egyet:

Ősz mélyültével
élted elapad, Tücsök?
Dermedő éjeken

dalod mind távolabbi
messzeségekbe olvad.¹

Volt egy háztáji tücskőm. Ahol akkor laktam, látni lehetett a mélyben a tengert. Az éjjeli fények borzongásával a víztükör hullámain együtt zenéltek a tücskök. Mintha maguk is látták volna a mélyben a fény játékait, és ahhoz igazították volna dallamvezetésüket. Éjente hallgatni jártam őket s voltak kedvenceim közöttük. Egyikük matuzsálemi kort ért el, mert a kőnél, a kicsi lyuknál még akkor is hallatszott éneke, amikor a mélyülő őszben legtöbbször már felhagytak a zenéléssel. Éjről éjre visszajártam a parányi lyukhoz; a környéken lassan sehonnan nem hallatszott a tücsökfiúk szerelemre hívó hangja. Aztán valóban eljött az idő – az esték csípős hidegbe hajoltak –, amikor pusztán az ő hangja fúrt az éjbe, ám mintha egyre távolabbról cirpelt volna. Kihez szólt e magányos költő hegedűje a hűlő, csillagos éjszakákon? Kit hívott? Szerelmet remélt a zorduló világban? Vagy pusztán a maga gyönyörűségére játszott a tántoríthatatlan strázsa odaadásával? Lehetséges, hogy a csillagokkal perlekedett s visszavert villódzásukkal a tengeren? Talán hagyni kívánt valamit, ami nyomot rajzol az éj vásznára, s ezáltal örökre megváltoztatja, a sajátjává szövi azt?

Semmire nincs válaszom. Egy bizonyos: ez az Ő verse, Ő szól a hangomon, mert kölcsön kérte, és én hálával átnyújtottam. Ekként rajzolunk az éjre. Mindjárt süpped a némaság.²

Az asztalkendő meséi

az asztalkendő
kockás mosollyal mesél:
a kiürült teremben
gyertyalángok álmodnak
a múlt foltjai fölött
borzongó vágyak
a légben imbolyogva
kerengnek elenyészett
„örök” szerelmek
lejárt órák és fogadalmak
ebben éltek,
ebben hittek:

mára csak pecsétek.

Lángorgona

formára formát öltő
lángnyelvek lobbannak
dallamtól illatos légben.
Schweizertől hallgatnak
Bachot
s lengnek lángjaim
csípőjük hajlong
összesimulnak a mollal
amiként csillagos égbolt
rajzolja rá a rendjét
az erdő árnyas rezzenésére
és felírja az elfutó folyam ívre
a rövidülő fák közt.

¹ kirigirisu yozamu ni aki no naru mama ni yowaru ka koe no toozakari yuku

² Szaigjó szerzetes verseinek fordítása VGA verses és prózai kommentárjaival idén jelenik meg a Scolar gondozásában